

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF SILVIO CAMILLERI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF NOEL CUSCHIERI

Seduta ta' nhar il-Ġimgħa 30 ta' Settembru 2016

Numru 30

Rikors maħluf numru 121/2012 JVC

**John Xuereb u martu Frances Xuereb f'isimhom
proprju kif ukoll bħala kuraturi *ad litem* ta'
binhom minuri Anthony John Xuereb**

v.

**John Hili; u b'digriet tat-30 ta' Settembru 2015, il-
fond għall-Protezzjoni u Kumpens u I-Motor
Insurers Bureau gew awtorizzati jintervjenu in
statu et terminis**

1. Dan huwa appell tal-Fond għall-Protezzjoni u Kumpens u I-Motor *Insurers' Bureau* ["I-intervenuti fil-kawża"] minn dikriet mogħti fit-28 ta' Ottubru 2015 mill-Qorti tal-Maġistrati (Għawdex), Ġurisdizzjoni Superjuri, Sezzjoni Ġenerali li bih ġiet miċċhuda talba tal-intervenuti fil-kawża biex jiġihallew iressqu twegiba maħlufa bl-eċċezzjonijiet tagħhom. Il-fatti rilevanti huma dawn:

2. B'rikors maħluf ipprezentat fit-18 ta' Diċembru 2012 l-atturi fetħu l-kawża tallum kontra l-konvenut biex jitolbu dikjarazzjoni ta' responsabbiltà u likwidazzjoni u ħlas ta' danni li ġarrab l-attur John Xuereb meta dan intlaqat minn vettura misjuqa mill-konvenut. Billi dik il-vettura ma kinitx koperta minn polza ta' assikurazzjoni, l-atturi b'ittra ġudizzjarja tal-24 ta' Marzu 2015 għarrfu lill-intervenuti fil-kawża bil-kawża mibdija kontra l-konvenut u għarrfuhom ukoll illi, jekk jirbħu l-kawża, kienu sejrjn ifittxu li jiġbru l-ħlas tad-danni likwidati mingħand l-intervenuti fil-kawża bis-saħħa ta' dak li jgħid ir-reg. 25(1) tar-Regolamenti dwar il-Fond għall-Protezzjoni u Kumpens ["L.S. 403.13"]:

»25. (1) Meta deċizjoni għar-rigward ta' xi responsabbiltà ċivili li tkun meħtieġa li tkun koperta minn polza ta' assikurazzjoni taħt leġislazzjoni ta' assikurazzjoni obligatorja tkun inkisbet kontra xi persuna jew persuni u, kemm jekk fiż-żmien ta' l-incident li jikkaġuna din ir-responsabbiltà ma jkunx hemm fis-seħħ polza ta' assikurazzjoni kif meħtieġ mil-leġislazzjoni msemmija, jew jekk din il-polza ma jkollhiex seħħ għal xi raġuni li ma tkunx dik li l-assikuratur ma jkunx jista' jħallas, u din ir-responsabbiltà ma tkunx ġiet sodisfatta kollha kemm hi fi żmien tmienja u għoxrin jum mill-ġurnata li fiha l-persuna jew persuni li favur tagħhom tkun ingħatat dik id-deċizjoni kellhom id-dritt li jesegwuha, f'dan il-każ, jekk ma jkunx hemm assikuratur konċernat, il-Fond għandu bla ħsara għad-disposizzjonijiet ta' dawn ir-regolamenti, jagħmel ħlasijiet lill-persuna jew persuni li favur tagħhom tkun ingħatat dik id-deċizjoni, mill-fondi li jkunu mwarrbin biex jintużaw għal ħlas ta' kumpens ta' responsabbiltajiet protetti.«

3. B'rikors tal-14 ta' Settembru 2015 l-intervenuti fil-kawża talbu li jitħallew jidħlu fil-kawża *in statu et terminis* u din it-talba ntlaggħet b'dikriet tat-30 ta' Settembru 2015. B'rikors tal-5 ta' Ottubru 2015 imbagħad l-intervenuti fil-kawża talbu illi jitħallew iressqu twegiba maħlufa għat-talbiet tal-atturi. Din it-talba ġiet miċħuda mill-ewwel qorti b'dikriet tat-28 ta' Ottubru 2015 (li minnu sar dan l-appell) li jgħid hekk:

»Il-qorti:

»... ..

»Rat l-artikolu 962 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta u tirrileva li dan ma għandu l-ebda rilevanza fil-każ odjern *stante* li japplika għal persuni msejġha fil-kawża u mhux għall-intervenuti;

»Rat l-artikolu 960 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta li jawtorizza l-intervenut jiġi mdaħħal bħala parti fil-kawża *in statu et terminis* u *stante* li l-kawża tinsab ben *oltre* l-istadju tal-proċeduri bil-miktub inkluż l-istadju tar-risposta, tiċħad it-talba.«

4. Wara li ngħataw fakoltà jagħmlu hekk għal dak li jgħid u jrid l-art. 229(3) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili, l-intervenuti fil-kawża appellaw minn dan id-dikriet b'rikors tal-21 ta' Diċembru 2015 li għalih l-atturi wieġbu fit-13 ta' Jannar 2016 u l-konvenut wieġeb fil-15 ta' Jannar 2016.

5. L-aggravji tal-intervenuti fil-kawża ġew imfissra hekk:

»... .. huma kellhom jingħataw il-fakoltà li jwieġbu għat-talbiet attriċi billi (i) kienu l-atturi li għoġobhom jinnotifikaw lill-esponenti b'dawn il-proċeduri tardivament bl-ittra ufficjali tal-24 ta' Marzu 2015 wara li fis-seduta tat-13 ta' Frar 2015 huma għalqu l-provi tagħhom; (ii) l-esponenti għandhom kull dritt li jiddefendu ruħhom kontra talbiet ġudizzjarji li l-atturi bi ħsiebhom jenforzaw kontra tagħhom *ai termini* tal-A.L. 435 tal-2003¹, kif fil-fatt ġà qed iheddu li ser jagħmlu fl-ittra ufficjali tagħhom tal-24 ta' Marzu 2015; u (iii) fiċ-ċirkostanzi ta' dan il-każ fejn l-atturi jridu jenforzaw eventwali sentenza f'dawn il-proċeduri kontra l-esponenti, id-divjet tal-ewwel qorti li tawtorizza lill-esponenti li jressqu eċċezzjonijiet kontra t-talbiet attriċi jikkostitwixxi ksur tal-prinċipji tal-ġustizzja naturali u tad-dritt fundamentali ta' smiġħ xieraq.«

6. L-atturi wieġbu illi l-intervenuti fil-kawża ma humiex bħall-imsejġha fil-kawża, li jitqiesu daqslikieku konvenuti, għax jidhlu fil-kawża biss *in statu et terminis*: ladarba daħlu fil-kawża fl-istadju meta l-atti bil-miktub – fosthom it-tweġiba għat-talbiet tal-atturi – kienu magħluqa, mela ma jistgħux iwieġbu f'dan l-istadju. Ir-raġuni għal dan ifissruha hekk:

»Kif stabbilit f'ġurisprudenza kostanti tal-qorti tagħna, minn dawn l-artikoli [art. 960-962 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili] titnissel distinzjoni nettissima bejn intervenut u kjamat fil-kawża. Dan tal-aħħar jitqies bħala konvenut daqslikieku l-kawża kienet ġiet

¹ L.S. 403.13.

ipprezentata kontra tiegħu sa mill-bidunett. Huwa għalhekk li għandu l-fakultà li jressaq kull eċċezzjoni li l-liġi tagħti lil konvenut. Mill-banda l-oħra, huwa jgħorr l-istess piżijiet li jgħorr konvenut, u, b'hal konvenut, jista' jiġi kkundannat kemm f'dak li jirrigwarda s-sorti kif ukoll l-ispejjeż. Jekk huwa jirnexxi fl-eċċezzjonijiet tiegħu, huwa jista' jirreklama l-ispejjeż tal-kawża mingħand l-attur.

»Għall-kuntrarju, l-intervenut fil-kawża la jista' jiġi kkundannat fir-rigward tat-talba tal-attur, jew għal xi parti mill-ispejjeż tal-kawża, u lanqas jista' jirreklama spejjeż mingħand l-attur jew il-konvenut. Dan kollu huwa konsegwenza diretta tal-fatt li, fi kliem il-legislatur, "l-intervent fil-kawża ma jwaqqafx il-proċeduri tagħha".«

7. Dwar l-argument tal-intervenuti fil-kawża illi l-atturi ma tawhomx avviż b'ittra ġudizzjarja fi żmien sebat ijiem wara li fetħu l-kawża, u illi ma jingħatawx smiġħ xieraq jekk ma jifhallowx iressqu t-tweġiba tagħhom, l-atturi jwieġbu hekk:

»L-appellant jidhol ukoll fil-meritu ta' kif huwa jista' jiġi eventualment ippreġudikat jekk ma tintlaqax it-talba tiegħu sabiex jifhalla jipprezenta risposta ġuramentata. Jibbaża l-argumenti tiegħu fuq id-disposizzjonijiet tal-Avviż Legali 435 tal-2003 u jargumenta li r-rekwiżiti u parametri stabbiliti f'dawk id-disposizzjonijiet ma ġewx osservati mill-esponenti fil-prezentata da parti tagħhom tal-ittra uffiċjali lill-fond appellanti.

»Huwa sottomess, madankollu, li dawk il-kunsiderazzjonijiet huma totalment irrelevanti għad-deċiżjoni ta' dan l-appell. Anke jekk, għall-grazzja tal-argument biss *dato sed non concesso*, l-appellant għandu raġun f'dik l-argumentazzjoni tiegħu, dawk l-argumenti jakkwistaw rilevanza biss fil-mument li l-esponenti jkollhom jiġu sabiex jinforzaw kwalsiasi drittijiet akkwiziżiti minnhom bis-saħħa ta' sentenza finali fl-atti ta' dawn il-proċeduri kontra l-fond appellanti.«

8. Il-konvenut fit-tweġiba tiegħu għall-appell ma f'ax pożizzjoni u qal li joqgħod għad-deċiżjoni tal-qorti.
9. Id-disposizzjoni tal-liġi dwar il-ħtieġa ta' avviż b'ittra ġudizzjarja lill-intervenuti fil-kawża tinsab fir-reg. 25(2) tal-L.S. 403.13 li jgħid hekk:

»25. (2) Ma għandu jsir ebda f'las taħt dan ir-regolament sakemm ma jsef'fux dawn il-kondizzjonijiet:

»(a) li ma jkunx ingħata² avviż bil-miktub permezz ta' ittra regist-rata jew ittra uffiċjali, tal-proċedimenti li jwasslu għad-

² Recte: "li jkun ingħata".

decizjoni fi żmien sebat ijiem wara li jinbdeu dawn il-proċedimenti mill-attur f'dawn il-proċedimenti:

»(i) lill-assiguratur, f'kull każ fejn kien hemm fis-seħħ fiż-żmien tal-incident polza ta' assigurazzjoni intiża biex tkopri l-użu tal-vettura, u dan il-fatt kien magħruf lill-istess attur; jew

»(ii) lill-*Bureau* f'kull każ ieħor.«

10. Jekk tassew ma ngħatax l-avviż kif u meta trid il-liġi l-konsegwenza tista' tkun illi "ma għandu jsir ebda ħlas" mill-intervenuti fil-kawża, li jkun ifisser li ma għandhom interess ta' xejn f'dawn il-proċeduri, ma kienx imisshom talbu li jitħallew jintervjenu, ma jistgħu jgarrbu ebda preġudizzju u għalhekk kull argument imsejjes fuq il-preġudizzju jkun, kif igħidu l-atturi, irrelevanti.
11. Madankollu l-kwistjoni jekk tħarsix jew le dak li jrid ir-reg. 25(2) u jekk, b'konsegwenza ta' hekk, eventwalment ikollux isir ħlas jew le mill-intervenuti fil-kawża wara li tkun ingħatat sentenza, ma huwiex il-meritu ta' dawn il-proċeduri tallum u għalhekk il-qorti ma hija sejra tislet ebda konsegwenza mill-fatt li l-avviż ingħata meta ngħata, la jekk dan jeħlisx lill-intervenuti fil-kawża minn kull responsabilità u lanqas jekk jagħtihomx jedd jipprezentaw twegiba bl-eċċezzjonijiet tagħhom.
12. Fil-fehma tal-qorti rilevanti għall-kwistjoni tallum hija l-osservazzjoni magħmula mill-atturi fit-twegiba tagħhom, *viz.* illi "l-intervenut fil-kawża la jista' jigi kkundannat fir-rigward tat-talba tal-attur, jew għal xi parti mill-ispejjeż tal-kawża, u lanqas jista' jirreklama spejjeż mingħand l-attur jew il-konvenut". Fil-każ tallum, għalkemm is-sentenza li tingħata, ukoll jekk il-kawża tinqata' favur l-atturi, ma tikkundannax lill-intervenuti fil-kawża biex iħallsu, l-effett Prattiku bis-saħħa tar-reg. 25(1)

(bla ħsara għall-kwistjoni taħt ir-reg. 25(2)) potenzjalment ikun l-istess.

Dan ifisser illi l-posizzjoni legali tal-intervenuti fil-kawża ma hijjex l-istess bħal dik ta' intervenuti f'kawzi oħra għax sentenza jista' jkollha l-istess effett prattiku ta' kundanna kontriehom.

13. Relevanti wkoll huma l-artt. 728, 731 u 732(1) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili:

»728. (1) Bla ħsara għad-dispożizzjonijiet tal-artikolu 731 fil-kawzi li jsiru b'rikors ġuramentat l-eċċezzjonijiet kollha sew jekk dilatorji jew dwar il-meritu għandhom jingħataw fir-risposta ġuramentata skont il-każ. Dawk l-eċċezzjonijiet li jolqtu l-meritu għandhom jingħataw bla ħsara ta' dawn l-eċċezzjonijiet dilatorji.

»(2) Ebda eċċezzjoni oħra ma tista' tingħata f'waqt ieħor tal-kawża; b'dan li l-qorti tista' meta jsirilha rikors mill-konvenut jew appellat tippermetti li jingħataw iktar eċċezzjonijiet, jekk din tkun sodisfatta li kien hemm raġunijiet validi l-għaliex ma jkunux ingħataw fin-nota tal-eċċezzjonijiet jew fir-risposta.

»... ..

»731. Id-disposizzjonijiet tal-artikolu 728 ma jgħoddux għal dawk l-eċċezzjonijiet li jistgħu b'disposizzjoni espressa ta' dan il-Kodiċi jingħataw f'kull waqt tal-proċedimenti, jew għal eċċezzjonijiet li jinqalgħu waqt il-kawża.

»732. (1) Bla ħsara dejjem tad-disposizzjonijiet ta' dan il-Kodiċi dwar il-produzzjoni tal-provi, l-eċċezzjonijiet perentorji jistgħu jingħataw ukoll fil-qorti fi grad ta' appell għalkemm ma jkunux ġew mogħtija fil-qorti tal-ewwel grad.«

14. Dan ifisser illi:

- i. jistgħu jingħataw eċċezzjonijiet "f'waqt ieħor tal-kawża", *i.e.* ukoll wara li jkunu għalqu l-proċeduri bil-miktub, sakemm tintwera raġuni valida għalhekk (art. 728(2));
- ii. eċċezzjonijiet li b'disposizzjoni espressa jistgħu jingħataw f'kull waqt, *e.g.* eċċezzjoni ta' preskrizzjoni, ukoll jistgħu jingħataw wara li jkunu għalqu l-proċeduri bil-miktub (art. 731);

iii. eċċezzjonijiet perentorji wkoll jistgħu jingħataw wara li jkunu għalqu l-proċeduri bil-miktub (art. 732).

15. L-ewwel qorti għalhekk ma kienx imissha ċaħdet it-talba tal-intervenuti fil-kawża qabel ma dawn ikunu qalu x'eċċezzjonijiet iridu jressqu, biex tara jekk humiex fost dawk l-eċċezzjonijiet li jistgħu jitressqu wkoll f'dan l-istadu, u dan il-ġudizzju għandu jsir mill-ewwel qorti wkoll fid-dawl tal-fatt illi, għalkemm teknikament l-intervenuti fil-kawża ma humiex parti konvenuta, madankollu kundanna tal-konvenut biex iħallas tkun potenzjalment tiswa daqs kundanna tal-istess intervenuti bis-saħħa tar-reg. 25(2) tal-L.S. 403.13.

16. Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tħassar id-dikriet tat-28 ta' Ottubru 2015 u tibgħat l-atti lura lill-ewwel qorti sabiex din tipprovi dwar it-talba tal-intervenuti fil-kawża fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet magħmula fuq wara li l-intervenuti jgħidu liema huma l-eċċezzjonijiet li jridu jressqu.

17. Billi l-intervenuti fil-kawża naqsu meta ma qalux liema eċċezzjonijiet iridu jressqu huwa xieraq illi jbatu sehem mill-ispejjeż. L-ispejjeż ta' dan l-episodju għalhekk għandhom jinqasmu f'ishma ndaqs bejn l-atturi u l-intervenuti fil-kawża.

Silvio Camilleri
President

Giannino Caruana Demajo
Imħallef

Noel Cuschieri
Imħallef

Deputat Registratur
mb